

L'HOSPITAL "JOAN XXIII" DE TARRAGONA

J. M. Sánchez Ripollès
J. M. Coronas Riba

La història dels moderns hospitals catalans està encara pendent de ser escrita. Un d'aquests hospitals és el "Joan XXIII", de Tarragona. Des que va ser inaugurat en 1968, aquest hospital no ha deixat de fer-se més i més gran. La seva creació forma part d'un esperit nou que va sorgir i va escampar-se pertot arreu cap a l'any 1944. Es podria resumir, aquest canvi, de la següent manera: en aquells anys, el franquisme havia dotat l'*Institut Nacional de Previsió* de molts recursos econòmics; aquest fet es va traduir en la creació dels primers grans hospitals de la Seguretat Social, els quals van desterrar per sempre de les seves sales el concepte, degradat, de beneficència. Ens portaria molt lluny analitzar aquest canvi, que no fou mèrit de ningú, sinó dels temps que es vivien llavors. A Barcelona, l'hospital de la Vall d'Hebron hi fou una realitat sanitària a partir de 1958; arribà a convertir-se en el primer gran centre hospitalari català de la Seguretat Social. L'hospital de Bellvitge és un xic posterior, si fa o no fa de la mateixa època que el "Joan XXIII".

El canvi que tot plegat va suposar fou molt positiu, no ens estem de repetir-ho. Aquest canvi s'havia de produir, i el règim de Franco ho entengué. A tots aquests hospitals se'ls donà el nom de *Residències Sanitàries*, denominació sorprenent. Els metges l'utilitzaven als volants d'ingrés. Era molt corrent de llegir-hi: "passa a Residència". El que volia dir que el metge sol·licitava l'ingrés per al seu malalt.

L'hospital "Joan XXIII" es convertí en el competidor de l'hospital de Santa Tecla, el qual per raons històriques era l'hospital de la ciutat. Aquesta rivalitat encara ara perdura. Es trià per a la seva construcció un solar que la gent coneixia pel nom de *l'era de Deume*. D'aquest solar, hem tingut un pacient que se'n recordava; deia que l'era de la seva família estava situada al lloc on ara hi ha l'edifici de les consultes externes. Quan començà a projectar-se la construcció, s'encarregà d'aquest projecte una Comissió Central de Coordinació Hospitalària, els membres de la qual van decidir que la

capacitat de l'hospital podria arribar als 450 llits, si bé de bon començament el nombre en seria de 315.

L'edifici primitiu –fa pocs anys s'hi ha afegit un cos a la part posterior, de construcció més moderna– té com a element estructural el maó d'argila, d'un bonic color vermellós. La seva forma geomètrica és la d'una H. El cos posterior –de 8 pisos– mira a ponent, i va ser destinat a zona d'hospitalització. El cos anterior –6 pisos, orientats a l'est– fou pensat llavors per a consultes externes, serveis administratius, quiròfans, central d'esterilització i capella. El cos del mig serveix de comunicació, tant horitzontal com vertical. L'arquitecte fou el senyor Luis de Garay y Garay. L'empresa constructora, Entrecanales y Tavora.

S'iniciaren les obres el mes d'abril de 1966, any en què la majoria de metges veterans de l'hospital érem ja estudiants de medicina. La inauguració: el 31 d'abril de 1968. Hi van assistir, entre d'altres personalitats: el ministre de Treball, D. Jesús Romeo Gorría; l'arquebisbe de Tarragona, Don Benjamín de Arriba y Castro; l'alcalde, senyor Vilar, i el governador civil, senyor Fernández Martínez.

L'arquebisbe, en el seu discurs, hi va recordar la figura de Joan XXIII, i volgué veure en el fet d'haver-se construït l'hospital el compliment del manament d'amar el proïsme. El governador va fer esment d'altres centres llavors recent construïts, com ara els ambulatoris de Tortosa i Valls, i el nou centre maternal de Reus. I hi fou present, a la cerimònia, tot el cos facultatiu, encara molt reduït.

El primer director fou el Dr. Fernando Araujo; era metge militar, natural de Galícia. El cap de medicina interna era el Dr. Piqueras Gayo, que havia estat alumne de Civeira, a Saragossa. El servei de pediatria el dirigí el Dr. Anselmo Allué, el d'urologia el Dr. Amadeo Rey, el de ginecologia el Dr. Mariano Herraiz, el d'anestèsia el Dr. Arcadi Abelló, el de cirurgia el Dr. Curto i després el Dr. Bengoechea –que realitzà aquells anys una comissurotomia mitral–, el de traumatologia el Dr. Ignaci Sampera, el d'ORL el Dr. Domènech, el d'hematologia la Dra. Carmen Alonso, i el de rehabilitació, el Dr. Aguilar. Naturalment, aquests diferents serveis es van anant posant en marxa de forma progressiva; el primer de tots en antiguitat fou el de ginecologia i obstetrícia.

Les il·lusions eren presents en tots els que hi treballaven. Les infermeres, uniformades, donaven un aire nou al centre. Entre elles, hi havia algunes religioses, les quals residien a l'últim pis de l'hospital; en conjunt, foren molt estimades, eren, moltes d'elles, dones de la zona de Castelló pròxima a Tarragona; la "madre" Carme fou la directora d'infermeria.

En 1973 i 1974 vam arribar els primers residents –sortits d'un concurs estatal. En recordarem uns quants: Anguiz, Alonso, Mariné, Llorente, Milagros Segura, Gris, Vicente... Vam arribar amb moltes ganes de formar-nos bé. Llavors no existia el servei d'urgències, com a àrea definida, i assistíem els malalts a les diferents plantes d'hospitalització, a les sales de cures. Tampoc no hi havia servei de cures intensives. Tot era molt elemental i molt senzill, sobretot si ho comparem amb el que passa en l'actualitat.

La província de Tarragona tenia llavors 353.335 habitants. El 71% gaudia del dret a ingressar a l'hospital "Joan XXIII". En quedaren exclosos una pila d'anys els

agricultors. La gent del camp no tenien aquest tipus de seguretat social i, quan ho necessitaven, ingressaven als altres hospitals i clíniques de la ciutat a través de diferents mútues. Tots nosaltres, els metges joves, consideràvem que això no era just.

L'any 1969 funcionaven a l'hospital 242 llits, l'índex d'utilització dels quals era del 53'65%. El dit any hi foren ingressats 6.662 malalts, amb una mitjana d'estada de 9'26 dies. Al servei de cirurgia van ser hospitalitzats 1.130 malalts, dels quals 747 van ser operats d'un procés o altre.

Com diem, l'hospital era un centre –vist des de la perspectiva actual– senzill. Ja hem dit que no hi havia UCI. Aquesta unitat s'obrí el 12 d'octubre de 1976, és a dir, al cap de deu anys de funcionament de l'hospital. Aquestes unitats van aparèixer a Nord-Amèrica l'any 1963, sobretot les dedicades a les malalties coronàries agudes. Amb la seva posada en marxa es va aconseguir disminuir la mortalitat, durant la primera setmana d'evolució, dels infarts de miocardi. L' UCI de l'hospital "Joan XXIII" va estar adscrita els primers mesos al servei d'anestèsia, però l'abril de 1977 passà a dependre del de medicina interna, tot funcionant com una secció de l'esmentat servei; estava dirigida pel Dr. J. J. Guardiola, metge de formació nord-americana. Amb la creació de l'UCI, l'hospital començà una etapa nova. Després hi arribà l'hemodiàlisi –els primers ronyons artificials–, al front dels quals es posà el Dr. Oliver Rotellar. Poc temps després, vingueren a fer pràctiques a l'hospital els alumnes de la nova facultat de medicina. Les diferents facultats de Tarragona formaven la Divisió VII de la Universitat de Barcelona. L'hospital s'omplí d'estudiants de medicina; fins a aquell moment no n'hi havia hagut altres que els d'infermeria, que estudiaven la seva carrera a l'edifici situat darrera de l'hospital. Desenrotllar aquest tema fóra molt llarg. Amb aquest treball no pretenem altra cosa que evocar alguns aspectes dels primers anys de funcionament de l'hospital "Joan XXIII", quan aquest era un petit centre hospitalari, senzill, però representatiu ja de la moderna medicina.